

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO IR SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO „DĖL UŽSIENIEČIŲ TEISINĖS
PADĖTIES“ NR. IX-2206 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR JŲ LYDINČIŲ
ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ
(TAP-19-229, TAIS-19-604(2))**

2019-03-01 Nr.

Vilnius

Projektų rengėjas. Vidaus reikalų ministerija ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

1. Projektų tikslas. Reglamentuoti Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės (toliau – JK) piliečių ir jų šeimos narių, tiek gyvenančių Lietuvos Respublikoje, tiek atvykstančių į Lietuvos Respubliką po JK išstojimo iš Europos Sąjungos, teisinę padėtį.

2. Dabartinė situacija. 2019 m. kovo 29 d. JK išstos iš Europos Sąjungos (toliau – ES). JK piliečiai, šiuo metu ES piliečiai, nuo 2019 m. kovo 30 d. taps trečiosios šalies piliečiais. JK Parlamentui atmetus JK išstojimo iš ES susitarimo projektą, su JK išstojimo iš ES susijusius klausimus kiekviena ES valstybė narė sprendžia atskirai. Pažymėtina, kad ES valstybės narės raginamos laikytis palankaus požiūrio į JK piliečius, kurie jau gyvena jų teritorijoje, t. y. imtis priemonių, kad visi JK piliečiai, kurie teisėtai gyvena valstybėje narėje 2019 m. kovo 29 d., toliau be pertrūkio būtų laikomi tos valstybės narės teisėtais gyventojais.

JK išstojus iš ES santykiuose su JK nebebus taikomi ES socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentai, kurie šiuo metu reglamentuoja socialinės apsaugos išmokų skyrimą ES migruojantiems asmenims. Atsižvelgiant į tai, nebeliks teisinio pagrindo nustatant teisę į socialinio draudimo pensiją sumuoti JK įgytą socialinio draudimo stažą. Todėl Lietuvos Respublikos piliečiai, kurie dirba ar gyvena JK, kurie grįš iš JK į Lietuvos Respubliką, taip pat JK piliečiai, kurie dirbo ir įgijo socialinio draudimo stažą Lietuvos Respublikoje, gali netekti teisės į socialinio draudimo pensiją.

3. Projektų esmė. Įstatymų projektais siekiama:

1) reglamentuoti Lietuvos Respublikoje gyvenančių JK piliečių ir jų šeimos narių statusą JK išstojus iš ES ir numatyti 9 mėnesių pereinamąjį laikotarpį šių asmenų statusui pasikeisti (JK piliečiams ir jų šeimos nariams leidimai gyventi bus išduodami atsižvelgus į jų esamą statusą - JK piliečiui, įgijusiam teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje, bus išduodamas leidimas nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje, jei ne, tada JK piliečiui bus išduodamas leidimas laikinai gyventi - ir į tai, koks jų buvimo Lietuvos Respublikoje tikslas (JK piliečiui studentui leidimas laikinai gyventi bus išduodamas UTPĮ 40 straipsnio 1 dalies 6 punkte numatytu pagrindu, jeigu JK pilietis dirba aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, jis galės rinktis – ar kreiptis dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo pagal UTPĮ 40 straipsnio 1 dalies 4¹ arba 16 punktą). JK piliečiams ir jų šeimos nariams, kurie yra įgiję teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje, bus išduodami leidimai nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje netaikant valstybinės kalbos egzamino ar Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzamino. Tokiems JK piliečiams ir jų šeimos nariams leidimai nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje bus išduodami pačiomis palankiausiomis sąlygomis, be jokių papildomų reikalavimų);

2) nustatyti palankias sąlygas JK piliečių ir jų šeimos narių apsigyvenimui darbo, verslo ar kitos teisėtos veiklos pagrindais (išduoti iki 3 metų galiojantį leidimą laikinai gyventi, leisti užsieniečiui atvykti kartu su šeima, netaikyti reikalavimo gauti leidimą dirbti, netaikyti kitų trečiųjų

šalių piliečiams taikomų leidimo laikinai gyventi teisėtos veiklos (verslo) pagrindu išdavimo sąlygų dėl įmonės veiklos trukmės, nuosavo kapitalo dydžio, investuotų lėšų ir įdarbintų darbuotojų. Tačiau bendrosios leidimo laikinai gyventi išdavimo sąlygos (turėti sveikatos draudimą, lėšų pragyventi ir kt.) jiems būtų taikomos. Siūloma šių šalių piliečiams taikyti išlygą dėl laikinojo nedarbo, kuri kitų trečiųjų šalių piliečiams taikoma tik jeigu jie yra aukštos profesinės kvalifikacijos darbuotojai, nustatyti teisę pasinaudoti Lietuvoje veikiančia neįgaliųjų socialinės integracijos sistema, gauti išmokas vaikams;

3) reglamentuoti iki JK išstojimo iš ES įgyto socialinio draudimo stažo įskaitymą skiriant socialinio draudimo pensijas Lietuvoje (iki JK išstojimo iš ES JK įgytas pensijų socialinio draudimo stažas įskaitomas koordinavimo reglamentuose nustatyta tvarka. Tai leistų užtikrinti, kad nustatant teisę į pensiją bus atsižvelgta į JK iki išstojimo iš ES įgytą stažą ir asmuo nepraras įgytų teisių į pensiją. Tokia nuostata ypač aktuali Lietuvos Respublikos piliečiams, kurie dirbo JK gana ilgą laiką ir be draudimo laikotarpių sumavimo principo gali neįgyti teisės į socialinio draudimo pensiją Lietuvoje);

4) reglamentuoti socialinės apsaugos išmokų mokėjimą JK piliečiams ir jų šeimos nariams, taip pat iki JK išstojimo iš ES JK piliečiams ir jų šeimos nariams vadovaujantis koordinavimo reglamentų nuostatomis (Tikslinės kompensacijos, šalpos pensijos ir išmokos vaikams, kurios mokamos periodiškai ir buvo paskirtos Jungtinės Karalystės piliečiams ir jų šeimos nariams iki Jungtinės Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos būtų mokamos atitinkamų Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytais sąlygomis iki teisės į minėtas išmokas pabaigos).

Kadangi šiuo metu vis dar nėra aišku, ar JK išstos iš ES, taip pat nėra aišku, ar nenuspręst atidėti išstojimo momento, siūloma numatyti, kad UTPI projekto nuostatos įsigaliotų JK išstojus iš ES, o pereinamasis laikotarpis truktų 9 mėnesius po JK išstojimo iš ES, nenumatant konkrečių datų.

Siekiant išvengti neigiamų teisinių ir praktinių pasekmių JK piliečiams, gyvenantiems Lietuvos Respublikoje, jiems netekus ES piliečio statuso JK išstojus iš ES be susitarimo, UTPI projekte siūloma nustatyti 9 mėnesių pereinamąjį laikotarpį, kurio metu JK piliečiai ir jų šeimos nariai galėtų pasikeisti iki JK išstojimo iš ES išduotus dokumentus, patvirtinančius ES valstybės narės piliečio ar jo šeimos nario teisę gyventi Lietuvos Respublikoje.

Analogiškas pereinamasis laikotarpis nustatomas ir UTPI lydinčiuose socialinės srities įstatymų pakeitimuose, nustatant, kad 9 mėnesius po JK išstojimo iš ES JK piliečiams ir jų šeimos nariams, įgijusiems teisę gyventi Lietuvos Respublikoje iki JK išstojimo iš ES, taikomos iki šių įstatymų įsigaliojimo dienos galiojusios atitinkamų įstatymų nuostatos.

Atsižvelgiant į tai, kad JK planuoja netaikyti dokumentų išdavimo mokesčio Lietuvos Respublikos piliečiams, siūloma laikytis abipusiškumo principo ir UTPI projekte numatyti, kad JK piliečiams ir jų šeimos nariams, įgijusiems teisę gyventi Lietuvos Respublikoje iki JK išstojimo iš ES, nebūtų imama valstybės rinkliava už prašymų išduoti leidimus gyventi nagrinėjimą ir leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje įforminimą. Numatoma, kad tam prireiks apie 100 000 EUR papildomų lėšų iš valstybės biudžeto.

Papildomą lėšų poreikį dėl piniginės socialinės paramos teikimo JK piliečiams objektyviai apskaičiuoti ir įvertinti negalima, nes neaišku, kiek šių užsieniečių į Lietuvą atvyks su savo šeimomis, kiek iš jų taps nepasiturinčiais gyventojais, kiek iš jų galimai žus arba mirs ir kiek bus tokių, kurių sveikatos būklė ar socialinė padėtis pasikeis. Remiantis Migracijos departamento pateiktais duomenimis, šiuo metu teisę gyventi Lietuvos Respublikoje patvirtinanti pažyma išduota apie 400 JK piliečių, tačiau nėra aišku, kiek JK piliečių gyvena Lietuvos Respublikoje neturėdami tokios pažymos. Be to, dalis JK piliečių gali nuspręsti nepasilikti Lietuvos Respublikoje. Atsižvelgiant į tai, darytina prielaida, kad lėšų poreikis iš valstybės ir savivaldybių biudžetų būtų neženklus.

Socialinio draudimo pensijos bus mokamos tik už Lietuvoje įgytą stažą, jų dydis bus apskaičiuojamas pagal Lietuvoje sumokėtas socialinio draudimo įmokas.

4. Derinimas. Įstatymų projektai buvo pateikti derinti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Teisingumo ministerijai, Užsienio reikalų ministerijai, Ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Finansų ministerijai, Valstybės saugumo departamentui, Valstybinei darbo inspekcijai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Europos teisės departamentui prie Teisingumo ministerijos ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Įstatymų projektai bei aiškinamasis raštas patikslinti pagal Teisingumo ministerijos pastabas ir pasiūlymus.

5. Atitikimas Vyriausybės programai. Projektai tiesiogiai neįgyvendina Vyriausybės programos nuostatų.

6. Dalykinio vertinimo išvada. Siūlome projektus svarstyti Vyriausybės posėdyje, prieš tai aptarus Tarpinstituciniame pasitarime.

Patarėja

Aušrina Genienė

Aušrina Genienė, tel. 8 706 63 769, el. p. ausrina.geniene@lr.lt